

ВІСНИК ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

ОФІЦІЙНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН
ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Заснований у 1994 році

Видається шість разів на рік

Передплатний індекс 74156

6/2011

Свідоцтво

про державну реєстрацію № 10780 Серія KB
від 22.12.2005 р.

Засновник:

Вищий господарський суд України

Адреса редакційної колегії:

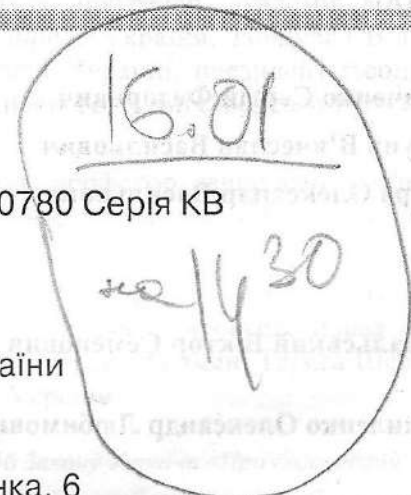
01016, м. Київ, вул. О. Копиленка, 6

Головний редактор:

Осетинський А. Й.

Видавець:

Видавнича організація
«Юрінком Інтер»

УДК 347.13

А. В. Коструба,

кандидат юридичний наук, доцент,

доцент кафедри цивільного і трудового права

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРАВОПРИПИНЯЮЧИХ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Темою статті є виявлення класифікаційних критеріїв правоприпиняючих юридичних фактів та їх особливостей в аспекті поділу. Автор проаналізував класифікації за комплексним критерієм наслідків і волі особи до настання певних наслідків, характером причинно-наслідкового зв'язку і типом правовідносин. Досліджені випадки прямого і непрямого спричинення наслідку у виді припинення прав чи правовідносин за юридичним фактом, особливості речових і зобов'язальних правоприпиняючих юридичних фактів, а також об'єктивні та суб'єктивні аспекти правоприпиняючих юридичних фактів.

Ключові слова: юридичні факти, ознаки юридичних фактів, правоприпиняючі юридичні факти.

Класифікація юридичних фактів певним чином була відома ще римському праву. Проте спроб класифікувати такий малодосліджений вид юридичних фактів, як правоприпиняючі, досі зроблено не було. Лише у 50-х рр. ХХ ст. О. О. Красавчиков у своїй праці «Юридические факты в советском гражданском праве» поділив правоприпиняючі юридичні факти на специфічно і абсолютно припиняючі [1, с. 88]. Після того цивілістична наука і наука загальної теорії права не цікавилися подальшим розробленням даної проблеми, що і призвело до зупинки в її дослідженні. На сьогоднішній день класифікація правоприпиняючих юридичних фактів у цивільному праві є необхідною. Вона дозволить дослідити прояви правоприпиняючих юридичних фактів у багатоаспектному розрізі, більш детально визначити їх властивості та їх прояви у правовій дійсності, більш глибоко зрозуміти правову природу правочинів, спрямованих на припинення цивільних прав або правовідносин, з'ясувати суть правопорушень, через вчинення яких припиняються цивільні права, обов'язки або цивільні правовідносини в цілому, і вирішити інші – як теоретичні, так і практичні питання.

Теоретичну базу дослідження становлять праці таких видатних вчених-юристів, як

М. М. Агарков, В. Г. Балдіна, А. М. Завальний, О. С. Іоффе, В. Б. Ісаков, В. І. Данилін, С. І. Реутов, Г. В. Кикоть, О. О. Красавчиков, В. Д. Чернадчук та ін.

Метою статті є визначення класифікаційних критеріїв для поділу правоприпиняючих юридичних фактів на групи і аналіз особливостей прояву тих чи інших їх властивостей в аспекті зазначеного поділу.

Можна стверджувати, що більшість вчених у галузі права розглядають правоприпиняючі юридичні факти, класифіковані за волею суб'єкта цивільних прав, з точки зору можливості припинення ними прав, обов'язків, правосуб'єктності чи правовідносин. У нашій класифікації основна увага приділяється властивостям правоприпиняючих юридичних фактів, виявленим у ході дослідження останніх.

Із самого визначення і властивостей згаданих юридичних фактів можна дійти висновку про наслідки, до яких вони приводять, тому пропонуємо класифікувати правоприпиняючі юридичні факти саме за цією ознакою на такі, що припиняють права, обов'язки, правосуб'єктність і правовідносини.

Дана класифікація виходить з комплексного критерію, який визначає можливість настання найближчого і наступного наслід-

ків, або, іншими словами – прямого і непрямого. Така класифікація зумовлюється тим, що кожен суб'єкт цивільного права майже весь час перебуває у цивільних правовідносинах, щонайменше в абсолютних. Тому зміна його правосуб'єктності може потягти як випадковий наслідок припинення інших правовідносин. У зв'язку з цим в основу даної класифікації покладено не тільки наслідок, до якого призводить правоприпиняючий юридичний факт, а й характер відносин, у яких перебуває особа, і наявність факту перебування у правовідносинах. Зазначена проблема нівелюється тією обставиною, що навіть при перебуванні у цивільних правовідносинах припинення і виникнення нових прав чи обов'язків, а так само – зміна обсягу правосуб'єктності учасника відносин не завжди припиняють юридичний зв'язок між суб'єктами права. Виходячи з викладеного комплексність класифікації полягає в класифікаційній ознаці, на підставі якої здійснюється поділ правоприпиняючих юридичних фактів.

Під наслідком слід розуміти реальний наслідок, який настав через юридичний факт як у межах правовідносин, так і поза ними. Можна зазначити, що даний критерій має більше суб'єктивних, ніж об'єктивних рис. Залежно від того, яке коло відносин характеризується, йдеться про припинення тільки прав або правовідносин у цілому. Припинення окремого суб'єктивного права не завжди припиняє правовідносини. Іноді така обставина може лише змінити їх зміст. Тому незважаючи на вагомий суб'єктивний елемент даного класифікаційного критерію він також об'єктивується тим наслідком, до якого призводить правоприпиняючий юридичний факт. У зв'язку з цим є підстава стверджувати, що йдеться про властивість юридичного факту спричинити наслідок у вигляді припинення прав, обов'язків, правосуб'єктності або правовідносин у конкретному правовому і часовому вимірі. Це означає, що наслідок правоприпиняючого юридичного факту залежить від конкретної життєвої правової обставини і певного кола суспільних відносин. І в даному разі кінцевий наслідок для останніх і буде характеризувати правопри-

пиняючий юридичний факт відносно критерію класифікації. Цей наслідок має бути не проміжним, а остаточним.

У зв'язку з цим другим класифікаційним критерієм пропонуємо визначити *характер причинно-наслідкового зв'язку* між правоприпиняючим юридичним фактом і його наслідком. У такому аспекті виокремлюються необхідний і випадковий юридичні зв'язки. Необхідний юридичний зв'язок має місце внаслідок цілеспрямованої або випадкової дії, при цьому він існує в межах законів природи і здебільшого має об'єктивний характер. Так, людина протягом тривалого часу не може жити без кисню, тому позбавлення її кисню на певний час неминуче призведе до її смерті [2, с. 375].

Іноді наслідок настає як результат сукупності причинно-наслідкових реакцій, весь ланцюг яких особа не може усвідомити. Такий причинний зв'язок є випадковим. Випадковий причинно-наслідковий зв'язок у своїй основі базується на законах і принципах діалектики, які зводяться до того, що у всього є своя причина і кожна обставина є причиною, яка здатна викликати певні наслідки. Усе впливає на все. Людина створила другу неживу природу – величезний матеріальний світ. При його створенні людина врахувала численні закономірності природи, що забезпечують здатність цієї другої природи до існування протягом більш-менш тривалого часу. Друга природа є надзвичайно складною як за кількістю об'єктів, що перебувають у причинному зв'язку, так і за кількістю причинних зв'язків та їх сутності. Сучасний автомобіль складений з багатьох частин (об'єктів), що взаємодіють. Дія чи вихід з ладу певної частини є причиною відповідного стану цих частин [2, с. 377].

Правоприпинення можна визначити як один з наслідків вчинення певних дій чи настання певних подій. У даному аспекті можна провести аналогію з теорією «ефекту метелика», – невинний, звичайний і майже не спричиняючий видимого наслідку в природі рух крилами метелика призводить до катаклізмів і великих змін у навколишньому природному середовищі. До речі, ця теорія також будується на законах діалектики.

Якщо йдеться про правовий вимір подібної ситуації і про випадкові причинно-наслідкові зв'язки, то закономірним є той факт, що як причина, так і наслідок мають перебувати у правовому полі, а точніше, правова модель причини і наслідку має бути передбачена нормою права. Слід констатувати, що кожен юридичний факт, а особливо універсальний, незалежно від основної властивості (правовстановлення, правозміна або правоприпинення) може спричинити різні юридичні наслідки на різних рівнях. Тобто найближчі юридичні наслідки можуть бути одними, а більш віддалені зовсім іншими або протилежними. Особливо це стосується юридичних складів, які утворюються з багатьох юридичних фактів різного характеру, що разом визначають правоприпиняючу властивість. Повертаючись до характеристики причинно-наслідкового зв'язку правоприпиняючих юридичних фактів, треба акцентувати на тому, що про необхідний причинно-наслідковий зв'язок йдеться тоді, коли юридичний факт як найближчий наслідок спричиняє припинення прав, обов'язків, правосуб'єктності або правовідносин.

Випадковим причинно-наслідковим зв'язком є зв'язок, за якого наслідок у виді припинення прав, обов'язків, правосуб'єктності або правовідносин настає через інший наслідок, спричинений юридичним фактом. Зазначений зв'язок також можна назвати опосередкованим. Слід пам'ятати, що зв'язок, який ми розглядаємо, характеризується об'єктивним юридичним наслідком, а не волювою спрямованістю суб'єкта права. Такий зв'язок полягає у тому, що наслідок причини є причиною іншого наслідку. Цей «інший» наслідок і визначає характер юридичного факту. Наприклад, на відміну від смерті, яка припиняє права і обов'язки особи, випадковий причинно-наслідковий зв'язок має більш складний характер.

Прикладом може бути таке: щоб отримати майно за заповітом з умовою (умовою є одруження онука) шістнадцятирічний юнак (онук), прагнучи отримати право на реєстрацію шлюбу до досягнення шлюбного віку, звертається до суду на підставі ч. 2 ст. 23

Сімейного кодексу України (далі – СК), яка визначає, що за заявою особи, яка досягла чотирнадцяти років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам [3]. Суд своїм рішенням надає йому це право, і органи РАЦСу успішно реєструють шлюб. Після цього юнак отримує право власності на спадщину у вигляді, наприклад, акцій одного з прибуткових транснаціональних підприємств. Згідно зі ст. 180 СК батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття [3], у зв'язку з чим, маючи повну цивільну дієздатність, юнак до досягнення 18-річного віку має право на отримання допомоги від батьків. Однак ст. 188 СК передбачає, що батьки можуть бути звільнені від обов'язку утримувати дитину, якщо дохід дитини набагато перевищує дохід кожного з них і забезпечує повністю її потреби. І хоча таке звільнення за ч. 2 ст. 188 СК відбувається за судовим рішенням, останнє, як ми визначили, є лише одним із способів встановлення юридичних фактів.

Моделюючи ситуацію далі, презюмуємо, що дохід від володіння цінними паперами значно перевищує дохід кожного з батьків. Батьки звертаються до суду і звільняються за його рішенням від обов'язку з утримання своєї дитини. У контексті юридичних фактів ця ситуація виглядає таким чином: правовстановлюючий юридичний факт (факт одруження) обумовлює настання наслідку у вигляді виникнення права власності на майно, передбачене заповітом з умовою. Водночас, наслідок у вигляді виникнення права на цінні папери, які приносять високий, порівняно з доходом батьків, дохід, є підставою для припинення права дитини на утримання з боку батьків. Факт одруження у викладених нами конкретних обставинах як правовстановлюючий факт зумовлює виникнення права власності, що, в свою чергу, є правоприпиняючим юридичним фактом, оскільки, як зазначалося вище, припиняє право дитини на утримання. Наведена схема ускладнюється необхідністю встановлення правоприпиняючого юридичного факту судом, що надає право власності на акції характер умов, а не

факту за природою. Лише судове рішення визначає його як правоприпиняючий юридичний факт.

Для більш наглядної демонстрації можна змодельовати ст. 180 СК таким чином: «Батьки зобов'язані утримувати дитину до набуття нею повної цивільної дієздатності». Тобто дитина, зареєструвавши шлюб, отримує повну цивільну дієздатність і при цьому втрачає право на утримання. Логічно, що це право припиняється внаслідок отримання повної цивільної дієздатності, а не внаслідок реєстрації шлюбу. У даному випадку в чистому вигляді спрацьовувала б така схема: причина (реєстрація шлюбу) зумовлює виникнення наслідку (набуття повної цивільної дієздатності), який, у свою чергу, тягне інший наслідок (припинення права на утримання з боку батьків). Це приклад випадкового причинно-наслідкового зв'язку між причиною і наслідком у вигляді правоприпинення. Однак у реальному житті можливі набагато складніші зв'язки.

При цьому, немає значення характер проміжної ланки у такому зв'язку. Перший наслідок (проміжна ланка) може бути як виникненням юридичних явищ, так і їх зміною чи припиненням. Визначальним є те, що наслідок у вигляді правоприпинення настає в силу причини (проміжної) ланки, а не в силу першої причини. Якщо ж він настає в силу першої причини, то зв'язок є необхідним.

Третім критерієм класифікації може бути **тип правовідносин**, у яких має місце правоприпиняючий юридичний факт. Це можуть бути речові та зобов'язальні правовідносини. Залежно від їх виду правоприпиняючі юридичні факти можуть мати різну форму, а тому і припинення настає внаслідок різних обставин. Так, у речових правовідносинах уповноважений суб'єкт може здійснювати свої суб'єктивні права самостійно, без сприяння зобов'язаної особи [4, с. 75]. Наприклад, п. 2 ч. 1 ст. 346 ЦК однією з підстав припинення права власності визначає відмову власника від права власності [5]. Така відмова дозволяє припинити абсолютні відносини власності для особи власника, у той час як у зобов'язальних правовідносинах необхідною умо-

вою є вчинення зобов'язаною особою певних дій. Одностороння відмова від виконання зобов'язання (якщо воно є двостороннім) не допускається і не припиняє обов'язку виконати зобов'язання в натурі. Таким чином, форма правоприпиняючого юридичного факту в речових і зобов'язальних правовідносинах є різною і має свою специфіку.

Речова чи зобов'язальна сфери існування правоприпиняючих юридичних фактів, по суті, не змінюють природи чи властивості юридичних фактів, а спеціалізують їх форму і умови настання наслідків. Як зазначено вище, цивільне законодавство містить невичерпний перелік підстав виникнення, зміни чи припинення правовідносин. Знаючи властивості правоприпиняючих юридичних фактів, беремо до уваги, що ці обставини стосуються не тільки правовідносин, а й прав, обов'язків і правосуб'єктності. Наука цивільного права в узагальненому вигляді вважає ці обставини універсальними, оскільки вони можуть мати значення і для відносин, врегульованих нормами інших галузей права [6, с. 81]. Підстави припинення речових прав, зокрема основного речового права – права власності, можна умовно поділити на дві групи залежно від волі власника:

- припинення права власності за волею власника;
- припинення права власності поза волею власника.

Добровільне припинення права власності на майно передбачає кілька підстав: а) відчуження власником свого майна іншим особам; б) використання власником майна за прямим призначенням і у зв'язку з цим – його знищення; в) добровільна відмова власника від свого майна.

Підставами припинення права власності поза волею власника є примусове вилучення у власника його майна. Воно відбувається з таких підстав:

- припинення права власності на майно, яке за законом не може належати цій особі;
- викуп пам'яток історії та культури;
- викуп земельної ділянки у зв'язку із суспільною необхідністю;

- викуп нерухомого майна у зв'язку з викупом земельної ділянки, на якій воно розміщене, у зв'язку із суспільною необхідністю;
- звернення стягнення на майно за зобов'язаннями власника;
- реквізиція;
- конфіскація [7, с. 70, 72];
- придбання майна проти волі власника добросовісним набувачем;
- знищення майна тощо [4, с. 276].

Характерним для припинення права власності та інших речових прав є те, що форма юридичного факту визначена нормою права. Більше того, юридичний факт має свою зовнішню оболонку, яка вирізняє його з-поміж інших правоприпиняючих юридичних фактів. Це не поділ на дії чи події, а конкретна форма факту. Наприклад, згідно зі ст. 348 ЦК, якщо з підстав, не заборонених законом, особа набула право власності на майно, яке за законом, прийнятим пізніше, не може їй належати, це майно має бути відчужено власником протягом строку, встановленого законом. Якщо майно не відчужено власником у встановлені законом строки, воно, з урахуванням його характеру і призначення, за рішенням суду на підставі заяви відповідного органу державної влади підлягає примусовому продажу. В разі примусового продажу майна його колишньому власникові передається сума виторгу з вирахуванням витрат, пов'язаних з відчуженням майна. Якщо майно не продано, воно за рішенням суду передається у власність держави. У такому разі колишньому власникові майна виплачується сума, визначена за рішенням суду [5].

Законодавець передбачає альтернативні форми правоприпиняючого юридичного факту. Першою формою може бути цивільно-правова угода про відчуження, другою – юридичний склад, елементами якого є заява відповідного державного органу, судове рішення про продаж і цивільно-правова угода щодо продажу, а третьою – юридичний склад, який утворюють заява відповідного державного органу, судове рішення про продаж, сплив строку, встановленого для продажу майна, і судове рішення про передачу майна в державну власність. Лише при на-

лежному дотриманні встановлених процедур у визначеному порядку, встановлених форм відповідних дій право власності буде припинено. Не можна замінити рішення суду рішенням органів державної влади або порушити справу про примусовий продаж майна підприємством тощо. Форми дій чи бездіяльності мають бути належним чином документально відображені. У наведеній ситуації припинення прав і обов'язків сторін правовідносин відбувається у силу закону. Сам закон може як припинити право безпосередньо – в силу прямої дії (наприклад, акта націоналізації), так і встановити механізм (правову модель) припинення прав.

Водночас, у деяких випадках встановити форму правоприпиняючого юридичного факту дуже складно. Прикладом може слугувати відмова від права власності, здійснити яку можна двома способами: а) шляхом спеціальної заяви про це; б) шляхом вчинення дій, що безперечно свідчать про намір відмовитися від права власності [4, с. 277]. Частина 2 ст. 347 ЦК визначає, що у разі відмови від права власності на майно, права на яке не підлягають державній реєстрації, право власності на нього припиняється з моменту вчинення дії, яка свідчить про таку відмову [5]. Якщо особа притягне старе авто на звалище або виставить старі меблі за межі своєї садиби, щоб не везти їх на смітник [8, с. 333], вважається, що інші особи мають право безоплатно їх набути. Однак на практиці можуть виникнути різного роду непорозуміння. Оскільки виставляння меблів за межі садиби чи будинку не завжди означає відмову особи від речей, то воля особи може змінитися після відмови від майна, що інколи тягне подання позову про витребування речі з чужого незаконного володіння або подання заяви до правоохоронних органів про притягнення особи, у якої перебуває це майно, до відповідальності. Невизначення форми правоприпиняючого юридичного факту в нормі права може призвести до правової незахищеності прав та інтересів учасників цивільних правовідносин або до негативних правових наслідків для них. До таких наслідків може призвести і невизначення форми правовстанов-

люючого чи правозмінюючого юридичного факту. В даному аспекті дуже вдалим, на нашу думку, є визначення моменту припинення права власності на майно, права на яке підлягає державній реєстрації (ч. 2 ст. 347 ЦК), внесенням відомостей до державного реєстру. В такому разі право власності остаточно припиняється з моменту занесення до реєстру відомостей про нового власника.

У зобов'язальній сфері підстави припинення правовідносин є специфічними в силу особливостей останніх, зміст і динаміка яких, як правило, залежить від усіх сторін правовідносин або щонайменше – від кредитора в зобов'язанні. На прикладі договору довічного утримання всі підстави припинення зазначеного правочину можна поділити на три групи: а) ті, які виникають з волі учасників: виконання, передання відступного, домовленість сторін, прощення боргу; б) ті, які можуть виникати як з волі учасників, так і незалежно від їх волі: поєднання боржника і кредитора в одній особі, смерть фізичної особи – набувача; в) ті, які не залежать від волі учасників: ліквідація юридичної особи – набувача, неможливість виконання [9, с. 17]. Специфікою форм правоприпиняючих юридичних фактів у цій сфері є можливість їх визначення договором. Зокрема, виконання зобов'язання в юридичній літературі визначається як ідеальна підстава його припинення [4, с. 347], при цьому ст. 526 ЦК встановлює, що зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог ЦК, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких вимог – відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що звичайно ставляться. Орієнтири визначення загальних умов належного виконання зобов'язань визначають статті 526–545 ЦК, аналіз яких дозволяє дійти висновку, що зобов'язання мають виконуватися:

- стосовно належного предмета зобов'язання;
- належними сторонами;
- у належний строк;
- у належному місці;
- належним способом (і з належним оформленням) [4, с. 378, 379].

Саме спосіб виконання зобов'язання і його оформлення встановлюються договором, у зв'язку з чим і можна вести мову про можливість встановлення форми правоприпиняючого юридичного факту в договорі. Цей приклад демонструє можливість довірливого визначення форм правоприпиняючого юридичного факту, які можуть бути найрізноманітнішими.

Існує низка правоприпиняючих юридичних фактів, які можуть тягнути припинення прав, обов'язків, правосуб'єктності чи правовідносин у цілому незалежно від їх характеру і мають однаковий механізм настання наслідків. До універсальних правоприпиняючих юридичних фактів можна віднести смерть особи, сплив строку, стихійні лиха тощо. Вони, як правило, припиняють правовідносини незалежно від характеру останніх.

Таким чином, можна дійти висновку, що класифікація правоприпиняючих юридичних фактів на підставі комплексного критерію, характеру причинно-наслідкового зв'язку і типу правовідносин або прав є цілком прийнятною і може бути використана в подальших наукових пошуках у сфері правоприпиняючих юридичних фактів. Перевагами даного поділу останніх є те, що він дозволяє розглядати юридичні факти з точки зору їх особливостей в аспекті речових і зобов'язальних правовідносин, причинно-наслідкового зв'язку і наслідків, які вони тягнуть. Зокрема, залежно від обраного ракурсу аналізу правової ситуації можна окреслити коло суспільних відносин, які охоплюються аналізом, і у зв'язку з цим визначити причинно-наслідкові зв'язки між юридичним фактом і наслідком, який він тягне. Чим більшим є коло досліджуваних відносин, тим більшою є можливість визначити непрямі зв'язки і навіть властивість правоприпиняючого юридичного факту не лише припиняти права, обов'язки чи правовідносини, а й змінювати їх. У зв'язку з цим вважаємо, що ракурс обраного нами дослідження має ряд позитивних рис, на яких наголошувалося вище, тобто дослідження може бути корисним для науки цивільного права.

Список використаних джерел

1. Красавчиков О. А. Юридические факты в советском гражданском праве / О. А. Красавчиков. – М. : Госюриздат, 1958. – 182 с.
2. Донська Л. Д. Об'єктивна і суб'єктивна складові у причинному зв'язку в сфері цивільного права / Л. Д. Донська // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. – Вип. 30. – С. 375–382.
3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III // Офіційний вісник України. – 2002. – № 7. – Ст. 273.
4. Цивільне право України : підручник / Є. О. Харитонов, Н. О. Саніахметова. – К. : Істина, 2003. – 776 с.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
6. Чувакова Г. М. Юридичні факти в сучасних загальнотеоретичних і галузевих дослідженнях / Г. М. Чувакова // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. – О. : Юрид. літ., 2003. – Вип. 18. – С. 78–83.
7. Іванов А. Класифікація підстав набуття та припинення права власності / А. Іванов // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 7. – С. 69–72.
8. Цивільне право України : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова [та ін.] ; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – Т. 1. – 480 с.
9. Великорода О. М. Договір довічного утримання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О. М. Великорода ; НДІ приватного права і підприємництва АПрН України. – К., 2006. – 25 с.

Коструба А. В. Класифікація правопрекарающих юридических фактов в гражд-данском праве Украины.

Тема статті – виявлення класифікаційних критерієв правопрекарающих юридических фактов и их особенностей в аспекте их разделения. Автор проанализировал класифікації на основани комплексного критерия последствий и воли лица к наступлению последствий, характера причинно-следственной связи и типа правоотношений. Исследованы случаи прямого и непрямого следствия в виде прекращения прав или правоотношений на основани юридического факта, особенности вещных и обязательственных правопрекарающих юридических фактов, а также объективные и субъективные аспекты правопрекарающих юридических фактов.

Ключевые слова: юридические факты, признаки юридических фактов, правопрекарающие юридические факты.

Kostruba A. V. The classification of right-depriving jural facts in civil law of Ukraine.

The object of the article is the determination of classification criteria of right-depriving jural facts and their features in the aspect of conducted division. The classifications on the basis of complex criterion of consequences and will of person to the caused consequences, character of cause-effect relation and type of legal relationships are analyzed in the article. In addition the cases of direct and indirect consequences in the form of deprivation of rights or legal relationships by jural fact, the features of the material and obligatory right-depriving jural facts and objective and subjective aspects of right-depriving jural facts are researched by the author.

Key words: the legal facts, signs of the legal facts, the stopping legal facts